

VILNIAUS | HIGHER EDUCATION
KOLEGIJA | INSTITUTION

Mokslinių tyrimų vertinimo reformos (CoARA) įgyvendinimo veiksmų planas 2025–2028

Įvadas ir apžvalga

2023 m. rudenį Vilniaus kolegija pirmoji iš Lietuvos kolegijų prisijungė prie CoARA (angl. Coalition for Advancing Research Assessment) koalicijos ir susitarimo. Šiuo susitarimu dėl mokslinių tyrimų vertinimo reformos nustatoma bendra mokslinių tyrimų, tyrėjų ir mokslinius tyrimus vykdančių organizacijų vertinimo praktikos pokyčių kryptis, siekiant pagrindinio tikslo – pagerinti mokslinių tyrimų kokybę ir poveikį. Susitarime numatyti reformų principai, įsipareigojimai ir terminai, taip pat išdėstyti organizacijų, norinčių bendradarbiauti įgyvendinant pokyčius, koalicijos principai.

Susitarimą pasirašiusios šalys įsipareigoja laikytis bendros vizijos, kad vertinant mokslinius tyrimus, tyrėjus ir mokslinių tyrimų organizacijas būtų pripažįstami įvairūs rezultatai, praktika ir veikla, kurie maksimaliai pagerina mokslinių tyrimų kokybę ir poveikį. Tam reikia, kad vertinimas būtų kokybinis, kuriame svarbiausia tarpusavio vertinimas (angl. peer review).

Susitarimu ir koalicija grindžiamu reformų judėjimu siekiama, kad tai būtų įtrauki ir bendradarbiavimu pagrįsta erdvė, kurioje būtų galima kartu siekti aukštesnės kokybės, didesnio poveikio ir veiksmingesnės bei įtraukesnės mokslinių tyrimų sistemos. Tai platforma bandymams ir eksperimentams, naujų vertinimo kriterijų, metodų ir priemonių kūrimui, bendriems kritiniams svarstymams, keitimuisi gerąja patirtimi ir abipusiam mokymuisi, kartu visapusiškai gerbiant organizacijų autonomiją.

Remiamos koalicijos darbo, organizacijos nuspręs, kokių veiksmų imtis įsipareigojimams įgyvendinti ir koku tempu vykdyti reformas, kurios gali skirtis priklausomai nuo konteksto (pavyzdžiui, nacionalinio, disciplininio ar atskirų tyrėjų, mokslinių tyrimų padalinių ir mokslinių tyrimų organizacijų ar mokslinių tyrimų projektų vertinimo) ir kiekvienos organizacijos strateginių tikslų bei misijos. CoARA koalicija vienija narius iš viso pasaulio.

Pagrindiniai koalicijos įsipareigojimai glaudžiai siejasi su kolegijos pastangomis reformuoti mokslinių tyrimų vertinimą. **Pagrindiniai mūsų principai – didinti mokslinės veiklos skaidrumą ir akademinio personalo vykdomos veiklos spektrą.**

2028 m. sausio 1 d. Mokslo ir studijų įstatyme įsigalioja nuostata [2022 m. birželio 30 d. Nr. XIV-1257, 9 p.] dėl kolegijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos (toliau – MTEP) ir meno lygio nustatymo. Reglamentuojama, kad Kolegijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos lygis yra nustatomas atliekant kas 5 metus vykdomą

ekspertinį MTEP ir meno veiklos vertinimą, remiantis MTEP ir meno veiklos kokybės, ekonominio ir socialinio poveikio, veiklos perspektyvumo kriterijais, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Šiuo pagrindu Lietuvos mokslo taryba 2025 m. organizuoja bandomąjį ekspertinį kolegijų MTEP ir meno veiklos vertinimą, kuriuo siekiama sudaryti sąlygas Kolegijoms praktiškai išbandyti numatytas procedūras ir tokiu būdu pasiruošti būsimam ekspertiniam vertinimui 2028 metais.

MTEP ir meno veiklos vertinimas ir jo reforma

Kolegijų sektoriuje pastaraisiais metais vyksta didžiuliai pokyčiai. Mokslo ir studijų įstatymas patikslino kolegijų paskirtį ir misiją, akcentuojama MTEP ir meno veikla. Reikšmingai didinamas valstybės finansavimas šiai veiklai ir studijoms, o vykdomi taikomieji moksliniai tyrimai ir praktinė veikla tampa privaloma sąlyga kokybiškoms aukštojo mokslo studijoms kolegijose. Atsižvelgdamos į tai kolegijos stiprina strateginę partnerystę su verslu ir viešuoju sektoriumi, siekia gauti MTEP ir meno užsakymų ir kokybiškai juos atlikti bei supažindinti su šios veiklos rezultatais viešąjį ir privatųjį sektorius bei plačiąją visuomenę.

Kolegijų vykdomas MTEP ir meno veiklos formalusis (kasmetinis) vertinimas atliekamas jau keletą metų. Iki 2022 metų šį vertinimą atlikdavo Švietimo mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) sudaryta komisija. Joje dalyvaudavo ir Lietuvos mokslo tarybos (toliau – LMT) atstovai. 2023 metais pirmą kartą kolegijų MTEP ir meno veiklos rezultatus vertino LMT.

Kolegijos direktoriaus 2023 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. V-112 „Dėl Vilniaus kolegijos tyrėjų grupių ir jų koordinatorių sąrašo pagal mokslo / meno ir studijų kryptis 2023/2024 m. m. patvirtinimo“ buvo atnaujintos mokslo ir meno tyrėjų grupės 14 mokslo ir 3 meno kryptyse, susijusiose su 27 studijų kryptimis. 2024 m. prie Vilniaus kolegijos (toliau VIKO) prijungus Vilniaus technologijų ir dizaino kolegiją mokslo kryptių skaičius padidėjo iki 19, o meno – iki 4. 2024 m. pabaigoje fakultetai atnaujino mokslinių tyrimų kryptis ir tematikas bei [tyrėjų grupes](#). Fakultetų pateikta informacija aptarta Mokslo ir meno tarnyboje ir suformuluotos kolegijos [prioritetinės mokslinių tyrimų kryptys](#), atliepančios Europos Horizonte ir Europos Universitetų aljanso HEROES prioritetus, buvo pateiktos svarstyti Akademinei tarybai 2025 m. I ketv. Studentai taip pat įtraukiami į tyrėjų grupes pagal mokslo / meno krypties veiklas.

Tyrėjai, atsižvelgdami į kolegijos strategijos 2021–2025 m. (vėliau 2026–2030 m.) įgyvendinimo veiksmų planą, MTEP ir meno veiklos 2022–2025 (vėliau 2026–2030) metų programą,

atstovaujamosiose mokslo kryptyse planuoja tyrimus ir remdamiesi jų rezultatais rengia publikacijas bei pranešimus mokslinėse konferencijose. Tyrėjai bendrauja su atstovaujamos mokslo krypties socialiniais partneriais – akcentuojama tai, kad tyrimas būtų naudingas praktikoje, padėtų spręsti realias problemas, tobulintų procesus ar pateiktų naujų įžvalgų, kurios būtų naudingos profesinei sričiai.

Kolegijos Mokslo ir meno tarnyba kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki balandžio 1 d., pateikia LMT informacinėje sistemoje duomenis apie praėjusių kalendorinių metų MTEP ir meno darbus. Kolegija atsako už pateiktų duomenų teisingumą. Duomenys dėl MTEP ir meno veiklos sutarčių nenagrinėjami, jei gautos sumos nėra patvirtintos finansinių pavedimų kopijomis. Kolegijos Mokslo ir meno tarnybos pateiktus duomenis apie nurodytus mokslo ir meno darbus nagrinėja LMT, vadovaudamasi Mokslo ir studijų įstatymo (2021 m. lapkričio 18 d. Nr. XIV-654) 751 straipsnio 1 punktu ir LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-1593 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ 2.2–2.6 papunkčių įgyvendinimo“ patvirtintu Kasmetinio kolegijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, meno veiklos vertinimo aprašu, atlieka formalųjį kolegijų mokslinės veiklos ir meno vertinimą. Atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus kolegijoms skiriamos valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšos moksliniams tyrimams

ir eksperimentinei plėtrai, meno veiklai plėtoti.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymo 51 straipsnyje (Mokslinės veiklos rezultatų viešumas) rašoma, kad siekiant užtikrinti valstybės biudžeto lėšomis atliekamų mokslinių tyrimų kokybę, valstybės biudžeto lėšų panaudojimo skaidrumą, padidinti mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimo galimybes, paskatinti mokslo pažangą, visi mokslo ir studijų institucijose valstybės biudžeto lėšomis atliekamų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatai turi būti skelbiami viešai atvirosios prieigos būdais ir priemonėmis, kiek tai neprieštarauja asmens duomenų, intelektinės nuosavybės, profesinių, komercinių ar valstybės ir tarnybos paslapčių apsaugai, nacionalinio saugumo ir gynybos, taip pat teisėsaugos ir viešojo saugumo veiklą reglamentuojantiems teisės aktams. Atvirosios prieigos prie mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatų įgyvendinimo tvarką nustato LMT.

Nuo 2029 metų sausio 1 d. įsigalioja Mokslo ir studijų įstatymo 52 straipsnio 4 dalies nuostatos, pagal kurias galimybė vykdyti konkrečios pakopos studijas siejama su kolegijų MTEP ir meno lygiu, kuris nustatomas atliekant kas 5 metus vykdomą ekspertinį MTEP ir meno veiklos vertinimą. Visi šie pokyčiai reikšmingai paveiks kolegijų veiklą. Nuo MTEP ir meno veiklos vertinimo rezultatų priklausys galimybė vykdyti studijas, tačiau, šios priemonės pakels studijų kokybę, vykdomų MTEP bei meno veiklos lygį, sudarys prielaidas didesnei daliai absolventų įsidarbinti pagal įgytą išsilavinimą.

Pagrindiniai įsipareigojimai ir veiksmai

Įsipareigojimai	Įsipareigojimų įgyvendinimo aprašymas ir veiksmai	Laikotarpis
1. Pripažinti indėlio į mokslinius tyrimus ir karjeros mokslinių tyrimų srityje įvairovę, atsižvelgiant į mokslinių tyrimų poreikį ir pobūdį.	- Vilniaus kolegijoje atstovaujamos 19 mokslo ir 4 meno kryptys. 2024 m. pabaigoje fakultetai patikslino ir atnaujino vykdomų mokslinių tyrimų kryptis ir tematikas bei tyrėjų grupes. - Fakultetų pateikta informacija aptarta Mokslo ir meno tarnyboje ir suformuluotos kolegijos prioritetinės mokslinių tyrimų kryptys, kurios 2025 m. buvo patvirtintos Akademinės tarybos. - Fakultetuose planuojant MTEP ir meno veiklų krūvį atsižvelgiama į regiono ir socialinių partnerių poreikį, numatomą kuriamą socialinį, ekonominį ir kultūrinį poveikį. - Numatoma plėtoti partnerystes MTEP, meno ir projektinėse veiklose su Lietuvos mokslo, studijų ir verslo centrais, nacionalinėmis agentūromis, asociacijomis, konfederacijomis, Vilniaus pramonės, prekybos ir amatų rūmais, Vilniaus regiono savivaldybių administracijomis, visuomeninėmis organizacijomis, skatinant abipusį partnerių įsitraukimą ir motyvaciją spręsti šaliai ir regionui aktualias problemas - Taip pat numatoma plėtoti partnerystę su tarptautiniais strateginiais partneriais tarptautiniuose AM ir profesiniuose tinkluose ir didinti vykdomos MTEP bei meno veiklos tarptautiškumą 2025–2026 m. m. planuojami tyrėjų mokymai apie MTEP kuriamo socialinio poveikio konstravimą ir vertinimą.	2024–2028

Tęsinys kitame puslapyje

Įsipareigojimai	Įsipareigojimų įgyvendinimo aprašymas ir veiksmai	Laikotarpis
2. MTEP vertinimą pagrįsti kokybiniais rodikliais, atsakingai naudoti kiekybinius rodiklius.	- Plėtoti kokybinius mokslinių tyrimų vertinimo kriterijus, atitinkamai tobulinant vertinimo tvarkas, priemones ir procesus. 2024 m. buvo atnaujintos dėstytojo, katedros, fakulteto ir kolegijos veiklos ataskaitų formos, kurios buvo papildytos aspektais, susijusiais su kokybiniu MTEP ir meno vertinimu. - Ateityje planuojamas minėtų ataskaitų formų peržiūrėjimas ir tobulinimas, siekiant vertinimą dar labiau pagrįsti kokybiniais rodikliais. 2026–2027 m. planuojama organizuoti vidinį kokybinį vykdomų mokslo ir meno kryptių vertinimą, grįstą kokybinių ir kiekybinių metodų kombinacija. - Naudojant kokybinio ekspertinio mokslo ir meno vertinimo metodiką 2026–2027 m. bus atliekamas vidinis kokybinis mokslo ir meno rezultatų vertinimas, pagal mokslo ir meno kryptis. Taikant kokybinius rodiklius planuojama įvertinti mokslo ir meno įdirbį, kuriamą poveikį.	2025–2028
3. Vertinant akademinius pasiekimus vengti naudoti mokslinių tyrimų organizacijų reitingus (vengti naudoti šiuose reitinguose taikomus rodiklius individualių tyrėjų vertinimui).	- Nors kiekybinis vertinimas yra patogus, jis ne visada atspindi mokslinių tyrimų rezultatų kokybę, svarbą ir poveikį visuomenei. - Vertinant individualius tyrėjus bus atsižvelgiama į mokslinių tyrimų specifiką, įvairovę (pavyzdžiui, tarpkryptinius mokslinius tyrimus, mokslinių tyrimų rezultatų sklaidą ir t. t.) ir ypač socialinį poveikį.	2025–2028
4. Skirti išteklių mokslinių tyrimų vertinimo reformai reikalingų organizaciniais pokyčiams, kuriuos įsipareigota įgyvendinti	- Užtikrinti vidinius materialiuosius išteklius MTEP ir meno veikloms vykdyti, pritraukiant tarptautinių ir nacionalinių fondų, programų, įmonių ir kitų suinteresuotų šalių užsakymus. - Užtikrinti vidinius žmogiškuosius išteklius MTEP ir meno veikloms vykdyti. Skirti išteklių mokslo darbuotojų etatams įsteigti.	2025–2028

Įsipareigojimai	Įsipareigojimų įgyvendinimo aprašymas ir veiksmai	Laikotarpis
5. Dalintis informacija apie mokslinių tyrimų vertinimo reformą ir užtikrinti komunikacijos skaidrumą bei prieinamumą prie gairių ir mokymų apie vertinimo kriterijus, procesus ir jų naudojimą.	- Dalyvauti mokslinių tyrimų vertinimo reformos renginiuose (tyrimų forumas ir t. t.); - Organizuoti mokymus, seminarus ir diskusijas tyrėjams ir administracijos darbuotojams, apimančioms CoARA principų tematikas.	2025–2028
6. Keitimasis praktika ir patirtimi, siekiant sudaryti sąlygas abipusiam mokymuisi koalicijoje ir už jos ribų. Įvertinti praktiką, kriterijus ir priemones, pagrįstas patikimais įrodymais ir naujausiais moksliniais tyrimais, bei užtikrinti, kad duomenys būtų atvirai prieinami įrodymams rinkti ir tyrimams atlikti.	- Siekiant veiksmingos vertinimo procesų kaitos, labai svarbu skatinti bendradarbiavimą. - Apsikeičiant įžvalgomis, praktikomis ir strategijomis su CoARA grupėmis, institucijos gali mokytis vienos iš kitų. Tai padės kurti vieningą sistemą. - Numatomas aktyvus dalyvavimas CoARA veikloje ir diskusijų grupėse, Kolegijos bendruomenės informavimas apie koalicijos susitarimų įgyvendinimą, vykstančias diskusijas ir sprendimus, diskusijų organizavimas. - Numatoma inicijuoti diskusiją CoARA tematika Europos Universitetų aljanse HEROES. - Planuojama skaitmeninti MTEP ir meno veiklos rezultatus viešojoje Kolegijos MTEP ir meno veiklos rezultatų talpykloje.	2025–2028
7. Informuoti apie pažangą, padarytą laikantis principų ir įgyvendinat įsipareigojimus.	- Mokslinių tyrimų vertinimo veiksmų planas skelbiamas „Zenodo“ ir kolegijos interneto svetainėje. - Numatomas aktyvus dalyvavimas CoARA veikloje.	2025–2028

Mokslinė ir meninė veikla vis labiau vertinama kaip esminis visuomenės gerovės veiksnys, todėl auga ir mokslo vertinimo svarba bei organizacijos dėmesys mokslo ir meno rezultatų kokybei, skaidrumui, palyginamumui ir konkurencingumui.